

CENGİZ DAĞCI'NIN “O TOPRAKLAR BİZİMDİ” ROMANINA YAKIN TARİH EDEBİYAT İLİŞKİSİ AÇISINDAN BİR YAKLAŞIM

Reyhan ÇELİK ¹

ÖZET

Geçmişten günümüze, oluşturulan edebi metinlerin tarihten etkilenmesi bilinen bir gerçektir. İnsanı ilgilendiren her şey tarihin içindedir. Aynı şekilde edebiyatın temel ögesi de insandır. Edebi metinlerden bazıları oluştuğu dönemin izlerini taşırken bazıları da konusunu tamamen anlatıldığı dönemin tarihi olaylarından alır. Toplum yaşamına ve edebiyata yön verici bir unsur olan tarih, Kırım-Tatar yazar Cengiz Dağcı'nın eserlerinde oldukça etkili bir şekilde yansıtılır. İkinci Dünya Savaşı yıllarında Rus himayesinden Almanlar'ın himayesine geçen Kırım'ın ve Kırım halkının bu süreçteki değişimi gözler önüne serilir. Bu çalışmada, tarihte yaşanmış olaylar üzerine kurgulanan “O Topraklar Bizimdi” adlı roman tarih-edebiyat ilişkisi açısından değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Tatarlar, Sovyetler Birliği, Cengiz Dağcı.

Çelik, Reyhan. "Cengiz Dağcı'nın “O Topraklar Bizimdi” Romanına Yakın Tarih Edebiyat İlişkisi Açısından Bir Yaklaşım". *idil* 3.12 (2014): 1-13.

Çelik, R. (2014). Cengiz Dağcı'nın “O Topraklar Bizimdi” Romanına Yakın Tarih Edebiyat İlişkisi Açısından Bir Yaklaşım. *idil*, 3 (12), s.1-13.

¹ Yrd. Doç. Dr., Erciyes Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Rus Dili ve Edebiyatı Bölümü, Kayseri, reyhan7171(at)mynet.com

AN APPROACH TO THE NOVEL OF CENGİZ DAĞCI UNDER THE NAME OF 'BU TOPRAKLAR BİZİMDİ' FROM THE POINT OF LITERATURE AND RECENT HISTORY ASSOCIATION

ABSTRACT

It is well known that the literary text sare influenced by the history from past to the present. Everything as sociated with people is inside the history. Likewise, the main element of the literature is also human. While some of the literary texts have traces of the period it has been written, some of the mare influenced totally from the historical events of the period it was told. History, which is a leading factor in the life of the society and literature is reflected in a very impressive way by the Works of Cengiz Dağcı, the one of Cremiean - Tatar writers. The change of the Crimea and the Crimean people revealed in this period, who have passed from the protection of Russian under the protection of the German. In this work, the novel 'O Topraklar Bizimdi', which has been costructed on the events that has been experienced will be evaluated in terms of there lationship between history and literature.

Keywords: Tatars, The Soviet Union, Cengiz Dağcı.

Giriş

1917 yılında Rusya’da gerçekleşen devrim (Ekim devrimi), içinde birçok çelişkiyi de beraberinde getirmiştir. İlk hedef, Rus çarlık yönetimini yıkıp sosyalist bir sisteme geçmektir. Bu sistem anlayışıyla kurulan yeni devletin adı Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği’dir. Ancak devrimin ardından, bunu gerçekleştirenler arasında da düşünce farklılıkları ortaya çıkar ve yaklaşık 3 yıl kadar Bolşevikler ve Menşevikler arasında iç savaş yaşanır. Bu süreç, 1920 yılının sonunda Bolşeviklerin galibiyeti ile son bulur.

İçinde çok uluslu bir yapı barındıran Sovyetler Birliği’nin yıkıldığı 1991 yılına kadar, önce Rusya topraklarında yer alan daha sonra da Sovyetler Birliği’ne bağlanan halkların bir çoğu, yaşamlarının her alanında değişim ve kayıplara maruz kalırlar. Özellikle Lenin’in ölümünün ardından iktidara gelen Stalin’in istibdat dönemi bu anlamda çok önemlidir. Bu dönemde Kırım yarım adasında yaşayanlar üzerine kurulan politik hedef, Kırım’da tarımın kolektifleştirilmesi, Kırım halklarının din, dil ve yaşam tarzlarının tamamen Ruslaştırılmasına yöneliktir. İnsanlar bu politik hedefin emrettiği şekilde yaşamak ya da ölmek zorunda kalmışlardır.

Bu çalışmada İkinci Dünya Savaşı’nın sonuna kadar Kırım’da yaşanan acılara şahit olan bir yazarın bu yılları, “O Topraklar Bizimdi” romanında nasıl aktardığı gösterilmeye çalışılacaktır. Ancak bundan önce, genel olarak da olsa, Kırım tarihine değinilmesi gerekir.

Tarihçe

Jeopolitik konumundan dolayı Kırım yarım adası, tarih boyunca farklı milletlerin hâkimiyeti altında yaşamıştır. Hunlar, Kıpçaklar, Peçenekler, Moğollar, Altınordu Hanlığı, Osmanlı İmparatorluğu...bunlardan bazılarıdır. Hacı Giray tarafından kurulan Kırım Hanlığı (1441-42) Fatih Sultan Mehmet zamanında Osmanlı himayesine girer. Osmanlı-Rus savaşı sonrasında imzalanan Küçük Kaynarca Anlaşması (1774) ile de Kırım, Osmanlı devletinin himayesinden ayrılarak bağımsız bir devlet haline gelir. 1783 yılından itibaren de Rus Çarlığı tarafından ilhak edilir. 1917 Ekim devrimine kadar 134 yıl boyunca da, Rus Çarlığının Kırım Yarımadası’nda “Ruslaştırma politikası” güttüğü görülür. (Bkz.Özcan, 2010:12-13)

Kırım halkı üzerindeki bu yıkıcı politika, 20. yüzyılda da devam eder. Ancak devrimin lideri konumundaki V.İ. Lenin’in ve daha sonra gelen liderlerin Kırım için farklı politikalar izlediği gözlenir. Lenin, Rusya’nın milliyet sorununu çözmek için

ılımlı bir strateji uygular. Ama Lenin'e göre milletlerin ayrılma haklarının var olduğunu kabul etmek, ayrılıkçı hareketlerin desteklenmesi anlamına gelmiyordu. Lenin'in milliyet politikası, "ülkeyi diğer unsurlarla beraber milliyet, özgürlük, dillerin eşitliği, azınlıkların kültürel ve eğitsel haklarının korunması konularını dikkate alarak özerk birimlere" ayrılması önerilerini de içeriyordu. Sosyalizmin inşası ile birlikte bu program, aynı zamanda farklı milletlerin proleterlerinin bir araya gelmesini ve sonunda birleşmesini, bütünleşmesini öngörüyordu.(Özcan,2005:11)

20 Kasım 1917 yılında, Sovyet hükümeti tüm Müslüman halklar için bir bildiri yayımlar. Bu bildiri, çarlık döneminde uygulanan tüm dini ve ulusal baskıları kınamakta ve halklara "Bundan böyle inançlarınız ve gelenekleriniz, ulusal ve kültürel kuruluşlarınız özgür olacaktır ve ihlal edilmeyecektir. Haklarınız tüm Rus halkının gibi, devrimin güçlü koruması altındadır" sözünü vermektedir.(Hosking,2011:578)Ancak yeni kurulabilecek Türk-İslam birliğinden çekindikleri için yalnızca parçalı Cumhuriyetler kurulmasına göz yumulur. Orta Asya ve Kafkas'lardaki halklar, kendi Cumhuriyetlerini ilan ederler. En sonunda, 1921 tarihli kararname ile RFSSC (Rusya Federasyonu Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti) üyesi olarak bir Kırım Özerk Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti kurulur.(Carr,2005:302) Ancak bu durum uzun sürmez.

O güne kadar Kırım'da yaşayan halkın çektiği sıkıntıların ve yok etme politikasının en ağırı bu süreçten sonra başlar. Çünkü Sovyetler Birliği döneminde özellikle de 1927 yılından sonra başlatılan din aleyhtarı kampanyalar ile binlerce Müslüman aydın Sibiry'a ve Urallar bölgesine sürülmüştür. Ayrıca yapay olarak oluşturulan kıtlıkla da sayısız Kırım halkı açlıktan hayatını kaybeder. (Bkz.Hablemitoğlu, 2004: 39-41)

Kırım üzerindeki baskıların özellikle Stalin döneminde arttığı görülür. İkinci Dünya Savaşı ise Kırım halkı için tam bir felakettir. Çünkü "etnik mühendisliğin" en köklü operasyonu İkinci Dünya Savaşı sırasında ve sonrasında gerçekleşen, halkların toplu olarak göç ettirilmesidir. Bu halklar doğuya doğru yaklaşık bir ay sürecek bir yolculuk için, ilkel temizlik koşullarına sahip, su ve yiyeceğin çok az olduğu, herhangi bir sağlık hizmetinin sağlanmadığı, normalde büyük baş hayvanların taşıdığı kamyonlara bindirildiler²...(Bozkurt,2006: 227) Zorla göç ettirilen bu halkların çoğu, iklimin oldukça soğuk olduğu ve hiç bilmedikleri

²Hınca hınc insan dolu yük vagonları, Orta Asya stepleri ve Sibiry'a'ya doğru yol alırken, kilitli vagonlar, kızılırdı askerlerinin keyfine göre, iki ve ya üç günde bir açıldı. Ölenler çıkarıldı. Aç, susuz günlerce süren yolculukları bitip vagonlar açıldığında sağ kalmayı başarabilenler arasından, kimi kendini Özbekistan'da kimi Sibiry'da kimi de Urallarda buldu.

Kazakistan veya Sibirya'ya yerleştirildiler...onların terk etmek zorunda bırakıldıkları köylerine ise Ruslar, Ukraynalılar ve özellikle Kızıl Ordu askerleri ve onların aileleri yerleştirildiler.(Hosking, 2011:694)

Uzun yıllar var olma mücadelesi veren Kırım halkı ancak Hruşçov zamanında Ukrayna topraklarına bağlanmış ve günümüzde Kırım Özerk Cumhuriyeti olarak varlığını sürdürmektedir. Görüldüğü gibi genel olarak aktarılmaya çalışılan Kırım'ın yakın tarihinde, Rusların izlediği yıkıcı politikalar çok önemli olmuştur.

Cengiz Dağcı ve “O Topraklar Bizimdi” Romanı

Sovyetler Birliği'nin kurulmasının ardından Kırım'da yaşayan Kırım Tatarları üzerindeki baskının, sadece tarihi kaynaklarda değil aynı zamanda, yaşamın ve yaşamın bir parçası olan tarihin, sanatsal bir dille anlatıldığı edebiyat sanatında da dile getirildiğini görüyoruz. Kırım Tatar halkının ünlü yazarlarından Cengiz Dağcı bir “diaspora” olarak adlandırılabilir bu durumu, eserlerinde yansıtır. Yazar, Kırım halkının yıllar boyu yaşadığı acıları, zulmü ve bunlara karşı verilen zorlu mücadeleleri kendi deneyimleri ile de birleştirerek anlatmıştır. Doç.Dr. Alev Sınar Çılgin da Cengiz Dağcı hakkındaki makalesinde haklı olarak, bu topraklarda Kırım Türk'lerine karşı yapılan azameti “Kırım diasporası” olarak adlandırır.(Çılgin, 2004:55)

Cengiz Dağcı 1917 Bolşevik devriminin ardından tüm Rusya'da kargaşanın hakim olduğu 1920 yılında, Kızıltaş köyü yakınlarında bulunan Gurzuf şehrinde dünyaya gelir. Çocukluk yıllarında, bu zorlu sürecin beraberinde getirdiği açlıkla tanışır.³(Bkz.Hablemitoğlu,2004:38)Çekilen açlıkla beraber çocuk gözleri ile gördüğü ölümler, sürgünler ileride özlemle anacağı memleketinden geride kalan kötü anılar olacaktır.

1938'de Akmeşcit Pedagoji Enstitüsü'ne bağlı Tarih Fakültesi'nde okurken askere çağrılır ve okulunu bırakmak zorunda kalır. Ardından 1941 yılında da İkinci Dünya Savaşı'nda Ukrayna cephesinde savaşı. Ancak burada Almanlara esir düşer ve önce Kirovograd ardından da Uman esir kampına götürülür. Esir kampından kurtulduktan sonra Alman bozgunu sırasında kendini Almanlar arasında; Türkistan'ın özgürlüğü için savaşacaklarını zanneden Türkistan Lejyonu içinde

³1921 yılında yaratılan suni kıtlık 1922 Haziran'ına kadar devam etmiştir. Açlık sonucu Akyar (Sivastopol)nüfusunun % 11'i, Bahçesaray nüfusunun ise %55'i hayatlarını kaybetmiş; toplam olarak bu kıtlık; Kırım nüfusunun %21'inin eksilmesine neden olmuştur. Bu arada 50 bin kişi Kırım'ı terk etmiştir. Ölenlerin %60'ı yani 60 bin kişi Türk idi.

bulur.(Çılgın,2004:57) Savaşın bitmesinin ardından da yazar 1946 yılında, Londra'ya yerleşir. Geride bıraktığı vatan toprakları ve o topraklardaki kendi insanları, hatıralarında canlanarak, eserlerinde hayat bulacaktır.

Yazarın "Onlar da İnsandı" (1958) ve "O Topraklar Bizimdi"(1972) adlı eserleri, farklı adlara sahip olsa da birbirinin ardılı olan iki öyküden ve dönemden bahseder. Her ikisinde de temel sorun kolhoz⁴ ve sürgündür. İlk eser 1925 sonrasında ikinci eser ise 1940-1945 yılları arasındaki süreci anlatır. Ancak bazı figürler de birbirinin devamı niteliğindedir. Bu nedenle incelenecek eser "O Topraklar Bizimdi" olmasına karşın "Onlar Da İnsandı" eserinden de kısaca bahsetmek gerekir.

"Onlar Da İnsandı" eseri, 1925 yılından sonra Rusların, Kırım topraklarında kolhoz oluşturma girişimleri ve bunun karşısında köylünün aldığı mücadeleleri anlatılır. Bunun için odak kişiler olarak da Bekir, Esma ve kızları Ayşe seçilmiştir. Yalta'ya bağlı Kızıltaş köyünde geçen olaylar, köylere ulaşabilmek ve kolhozları kurabilmek için planlanan yol çalışmaları ile başlar. Bekir ve çevresindekiler, yalnızca tarlalarındaki tütünlerini yetiştirip ürün elde etme çabasında olan ve bununla da mutluluk duyan, toprak bağımlısı insanlardır. Ancak kolhoz kurulması için, köylere ulaşmaya başlayan yollarla birlikte halkın da yaşam düzeni bozulur. Hırsızlık olayları çoğalır. Bekir'in gözü gibi baktığı, yavrulamak üzere olan ineğini bile çalarlar ve yerler. Hatta merhametli, temiz kalpli Bekir'in bu acısı o kadar büyüktür ki, elinde kalan toprakların arazisinde bulunan tepeyi yıkarak yol yapmaya başlayan Rusların uyarılarına rağmen, kendi tarlasının toprakları altında can verir.

Vatan ve toprak sevgisi sadece Bekir ile aktarılmamıştır. Onunla birlikte yine köy sakinlerinden Enver, Seyd-Ali ve Çilingir de aynı derecede önemlidir. Enver, oldukça çevik ve bilinçlidir. Rusların, kendi halkını topraklarından süreceğini bilir. Bu nedenle silahlanır. En sonunda da köyü boşaltmak için gelen Ruslarla çarpışırken ölür. Seyd-Ali, içindeki çaresizliğin de etkisi ile oldukça sakindir. Buna karşın Çilingir çok heyecanlı, aniden kızan bir yapıya sahiptir. Bu nedenle de sık sık tutuklanır. Bu tutuklanmalar sırasında gördüğü işkencelerin etkisi ile ölür. Yapılan tüm mücadelelere ve verilen kayıplara rağmen köy boşaltılır. Köyün yeni sahipleri de buraya toplu olarak getirilen Ruslardır. Bu insanlar, daha önce görmedikleri bu güzellikleri ve verimli toprakları onlara veren Stalin'e şükrederler.

Söz konusu roman kolhoz sisteminin, Kırım toprakları üzerinde kurulma aşamasını ve bu süreçte yaşanan kayıpların tarihsel doğrultuda anlatımıdır. Yapılan bu sürgünler ve verilen kayıplar bununla da bitmez. Ardından gelen İkinci Dünya Savaşı'nda yaşananlar geride kalan yılları aratacak niteliktedir. Nitekim "Onlar Da

⁴Sovyetler Birliği döneminde oluşturulan kolektif çiftlik.

İnsandı” romanında yazar, bu yıllarda yaşananları hafızasında kalan acı anılarıyla yansıtmıştır.

“Onlar Da İnsandı” romanının sonunda kaçarak Ruslar’ın elinden kurtulan yalnızca Çilingir’in oğlu Selim ve Bekir’in kızı Ayşe’nin oğlu, Alim’dir. Selim, “O Topraklar Bizimdi” eserinde yeniden karşımıza çıkar. Selim, Akmesic’in Çukurca köyüne kolhoz reisi olarak gönderilir. Aradan geçen bu süreçte okumuş ve kolhoz reisi olacak kadar da “Ruslaşmıştır.” Aynı zamanda Alim’e de babalık yapar.

Eser, yıllardır kolhoz malı olan ama buna rağmen kendi topraklarının ekini kendi biçmek isteyen bir köylünün, tarlada ölmesi ile başlar. Kendi dillerini konuşmanın ve kendi dinlerini yaşamının yasak olduğu bu yıllarda, usulüne göre cenazeyi defnetmek ve dua okutmak gibi hakları da yoktu. (Hablemitoğlu, 2004:40-41) Nitekim köylülerden biri olan Kara Mustafa, ölen komşusunun ruhu için karısının ve kendisinin dua okuduğunu Hasan’a kimsenin duymayacağı bir şekilde söyler:

“Kara Mustafa, arabaya yaklaştı. Arabanın yanında durunca bir kez dönüp arkasına baktı....Kara Mustafa gelenleri biraz ürkek gözleri ile süzdü, yüzünü Hasan’dan yana çevirdi, yavaş, olağan üstü bir sesle konuştu:

-“Benim karı dün gece rahmetlinin canı için dua okudu...ben de!” (Dağcı, 2012:21)

Dolayısıyla yazarın, kendi topraklarında yaşanan bu içler acısı durumu anlatması için bu kısacık betim ve cümle yeterli olmuştur.

Sovyetler Birliği’nde 1928-1929 yıllarında başlatılan kolhoz uygulaması (Lewin, 2009:90-98) ile birlikte tüm topraklar ve mallar devletindir ve buna karşı çıkanlar cezalandırılacaktır. Bu durum eserde Kara Mustafa figürü ile yansıtılır. Kara Mustafa kolhozdan önce kendisine ait olan Dızman adlı atını, tarladan eve gübre taşımak için kullanmıştır. Atı geri bıraktıktan sonra ahırın kapısını açık unutmaması ile at kaçır. Bunun üzerine kolhoz reisi Bilal, hem Kara Mustafa hem de kendisi adına endişelenir. Çünkü çok sıradan gibi görünen bu olayın sonuçları, kolhoz emrinin gereklerince uygulamaya konulduğunda çok ağır olabilir:

“...Bütün kolhoz ve kooperatiflerin mal ve mülkleri hükümetin mal ve mülkleri sayılırdı. Devletin bu mal ve mülkünü ziyana uğratan ve ziyana uğramasına sebep olanlar ölüm cezasına çarptırılırdı. Hafifletici sebepler varsa, on yıldan eksik olmamak şartıyla suçlu hapsedilir ya da toplama kamplarına sürülürdü. Bu kimselere karşı af hakkı kullanılmazdı. Kolhozu bırakıp kaçmak ya da kolhozun mal

ve mülkünü korumak istemeyen kişiler kulak⁵ (Bkz.Hablemitoğlu,2004:39-41) ve burjuvaci unsurları hesabına katılır, amansızca yok edilirdi..."(Dağcı, 2012:63)

Bütün topraklarını ve mallarını devlete veren halk, aynı zamanda açlıkla da karşı karşıyadır. Kendilerine verilen yiyecekler yalnızca onları ayakta tutmaya yardımcı olacak kadardır. Hatta onları bile mümkün olduğunca kısıtlamaya çalışırlar:

-“Un, Salı günü; mısır, Perşembe günü. Patates Cumartesi...”

-“Ne kadar un veriyorsun?”

-“Kişi başına iki yüz gram. Üç yüz gramdı ama iki yüze indirdim. Biriktirmek gerek....hele hele oruç zamanı gelsin! İki yüz gramdan yüze indireceğim....” (Dağcı, 2012:87)

Selim Çukurca’ya kolhoz başkanı olarak geldiği zaman, kendi halkının gerek maddi gerekse manevi olarak yaşadığı sıkıntılar onu üzmez. Çünkü arkasında büyük bir destek olarak gördüğü devletin ve komünist partinin uyguladığı politikanın, bir süre sonra kendi topraklarını ve kendi insanlarını refaha ulaştıracağını düşünür. Oradaki verimi artırmak için beş yıllık plan yapar. Bu sürenin sonunda da bütün sıkıntılar bitecektir:

“Önümüzdeki yıl Çukurca topraklarından 20 sentler buğday devşirilecek. İki yıl sonra yirmi dört sentler. Belki yirmi beş...otuz. Köylülerin özel bostanlarına da buğday ekilirse....Çukurca’nın bugün beş hektar elma ve armut bahçesi var. Bu bahçeleri genişletmek mümkün. Bu iş sadece mümkün değil, gerek! Genişletmek gerek!...Çukurca’yı yeşil bahçeler kuşatacaklar. Bahçeler! Uçsuz bucaksız yeşil bahçeler! Hayvanların sayısını da artırmak mümkün.....” (Dağcı, 2012:119)

Selim bu planlarını gerçekleştirmeyi düşünürken, kendi halkından alacağı bostanları ve emeği göz ardı eder. Kendi halkından insanların, yanlış yolda olduğuna dair telkinlerini de dinlemez. Arkadaşı Hasan:

“...Yok et bu milleti, yok et bu halkı! Bu atalar toprağı üstünde halkının bir tek ayak izi kalmasın! Yap!.. İstedğini yap ama yılan olma!...korkak olma! Halk için yapıyorum deme, doğruyu söyle! Anladın mı?Öz halkımı düşmanlarımla beraberce yok etmek için çalışıyorum de! O zaman gerçeğı, doğruyu konuşuyor diye kalbimde belki senin için bir acıma ve merhamet duyarım....” (Dağcı, 2012:136

⁵“Kulak” ve “aşağı kulak” (büyük ve orta çiftlik ağaları) olarak 40-50 bin Kırım’lı Türk köylüsü Sibirya’ya ve Uralların içi kamplarına sürülmüştür.

)diyerek ona, doğru yolu göstermeye çalışır. Ancak o günlerde bu sözlerin, Selim için hiçbir anlamı yoktur.

İkinci Dünya Savaşı'nda Ruslar için savaşan Selim, sağ kolunu kaybeder. Hastanede tedavi görürken, cephede beraber savaştığı ve ölmek üzere olan arkadaşı Zıko-Batakov onu görmek ister. Kazak bir milliyetçi olan Zıko-Batakov'un Selim'e söylediği son sözleri de Rusların yıllardır süren Ruslaştırma politikasına alet olmaması yönündedir:

“... Sen ne kadar Rus isen ben de o kadar Tatarım. Kazak'ım ben kuzum Kazak!...Kazak Kazak'tır, Tatar Tatar'dır...Kafkasya Kafkasya'dır. Rus Rus'tur. Niçin bunlar hep Rus olsunlar? Biz kendi kaderimizi idare edemez miyiz?...”(Dağcı, 2012:382)

İkinci Dünya Savaşı ve bu sürecin getirdikleri Selim'in düşüncelerini değiştirecektir. Savaş sırasında Selim'in ve arkadaşlarının uğruna savaştıkları Rusların birçoğu, Almanların tarafına geçerler. Hatta Kırım halkını oluşturan birçok millet mensubunun da Almanlar tarafına geçtiği görülür.⁶(Özcan, 2010:42) Selim, Hristiyan olmayan insanların, özellikle kritik noktalara gönderildiğini ve ölümün kaçınılmaz olduğu durumlarla karşı karşıya bırakıldığını görür.Hatta kendisi de kritik bir görevden dönmeyince Rus Nikita Darmov, onu gözden çıkarmıştır:

“Haydi geri dönüyoruz! Tatarın geri dönebileceğini hiç sanmıyorum. Gidip cesedini arayıp bulacak değilim! Bulsam da ne işe yarar? Dua okuyamam başı ucunda. Yakışık almaz bana. Biz Hristiyanız, o ise...”(Dağcı, 2012:279)

Ruslar için girdiği savaşta bir kolunu kaybeden Selim, köyüne geri döndüğünde Almanlar tarafından köyünden birçok kişinin sürüldüğünü, öldürüldüğünü görür. Bütün bunların ardından da, büyük umutlarla sevdiği ve bağlandığı Rus sevgilisi Natalya'nın, Alman komutanın ve diğer subayların sevgilisi olduğunu öğrenince geriye dönüp baktığında, bu güne kadar Rusya için yaptıklarının hiçbir anlamı olmadığını, acı bir şekilde fark eder:

“..Kolsuzum!...senin vatanın için Natalya! Bak, bana bak! Kir ve bitler içinde çürüdüm! Altımda toprak, taş, çamur; üstümdede kar, yağmur, ateş, rüzgâr; aç yalın ayak cephelerde sürüklendim, ölüme koştum senin vatanın için, Natalya! Kendi

⁶Kırım Türklerinin Almanlarla işbirliği yapmalarındaki asıl amacın Alman hakimiyeti altında yaşamak olmadığı anlaşılmaktadır. Onların asıl hedefinin, her ne şekilde olursa olsun Rus hakimiyetinden kurtulmak, her türlü maddi- manevi haklara sahip olmak, bağımsız Kırım Türk devletini kurmak ve bunu elde edebilmek için Almanların kendilerine ne tür haklar tanıyacağını hesaba katmadan onlara destek vermek olduğu görülmektedir.

benliğimi unuttum. Yurduma, kendi halkıma sırtımı çevirdim; kendi kanımdan olanları hakir gördüm. Bir hain oldum kendi halkım için....." (Dağcı, 2012:282)

Savaş sırasında, Kırım halkı, yeniden eski yaşayışına döner. Ruslara olan kinlerinden dolayı, Almanlarla aynı saflarda çarpışırlar. Camiler dolup taşar, kolhozlar kaldırılır. Herkes kendi toprağını işlemek, kendi malına bakmak arzusunda. ⁷(Bkz.Naskali;Şahin, 2007:221-232)Ama savaşın Ruslar tarafından kazanılması, bütün ümitlerin sonu olur. Büyük bir katliâm başlar. Bu katliâmın kurtulabilenler de, yediden yetmişe topyekûn Kırım'dan sürülürler. (Kocakaplan, 1999:166-167)

Selim'e komünizmin idealleri doğrultusunda yaşamayı öğreten en etkili kişi Panteley Petroviç'tir. Selim onun yanına giderek "Ben kendi halkım arasında yaşamak, çalışmak, kendi dilimde konuşmak, düşünmek ve ruhuma kimsenin sokulmamasını istiyorum" diyerek ondan, halkına hizmet etmek için izin ister. Onun cevabını beklemeden de köyüne döner. Yol boyunca Selim artık doğruyu gören, ne yapacağını bilen bir Kırım Tatar Türk'üdür:

"Okullar, ilim ve fen okulları kuruyorlarmış! Yeni yeni endüstri merkezleri kuruyorlarmış!...ama öte yandan Tatarları Sibiryaya sürüyorsunuz; kurşuna diziyorsunuz. Boşalmış köylere ve kurduğunuz o yeni binalara kendi Ruslarınızı Rusya'nın içlerinden getirip yerleştiriyorsunuz...Yüzyıl önce Kırım'da ne kadar Tatar vardı? Onlar neredeler?...birimizi komünist ediyorsunuz, başımızı okşuyorsunuz; öte yandan onumuzu kurşuna diziyorsunuz....pis ellerinizle canımıza ruhlarımıza sokulup bütün varlığımızı kirletiyorsunuz..."(Dağcı, 2012:421-422)

Artık Rusya için savaşan ve bu konuda kendi halkına telkinlerde bulunan bir Selim yoktur. Bütün bu olanların ardından birçok kişinin yaptığı gibi Rusların şiddetinden korunmak için dağlara gider. Ancak orada da fazla duramaz, ölümler ve sürgünlerle boşaltılan Çukurca'ya döner. Dönüş yolunda kendisini arayan oğlu, Alim'le karşılaşır. Köyünden kaçan Alim'e söylediği sözlerle, bambaşka bir Selim vardır artık:

"Gel köye dönelim, Alim...O köy bizim köyümüzdür. Bizim Çukurca'mızdır. Korkma. Öldüreceklerse de korkma. Ruslar Dede Cavit'i öldürdüler, değil mi? Ötekileri de öldürdüler değil mi? Korktu mu onlar?...Bazen ölmek yaşamaktan iyidir...yaşamak için ev lazım, toprak lazım, ateş, su, ekmeğe lazım. Bunlar olmayınca ölmek daha iyi."(Dağcı, 2012: 509)

⁷30 Kasım 1941'de Almanlar'ın Kırım'a girmeleriyle Kırım Türkleri, yirmi yıldır hasret oldukları günlere kavuştuklarını zannettiler.

Daha önce de belirtildiği gibi, Kırım Tatar halkının maruz bırakıldığı bu acılar, çoğunlukla Stalin'in önderliği döneminde olmuştur. V.İ. Lenin'in ölmeden önce Stalin için söylediği sözler, aslında bütün bu yaşanacakları önceden haber verir niteliktedir:

“Stalin (1879-1953), aşırı derecede serttir ve bu zaafı aramızda ve biz komünistler arasındaki ilişkilerde hoş görülebilir, fakat Genel Sekreter olarak asla hoş görülemez. Bu yüzden yoldaşların Stalin'in bu görevinden hangi metotla alınacağını ve yine hangi metotla yerine bir başkasının atanacağını düşünmelerini teklif ediyorum. Bu yeni seçilecek olan adam Stalin'den, her şeyden önce bir tek nitelikte farklı olmalıdır; daha kesin belirteyim, çok daha hoşgörü sahibi, çok daha dürüst, çok daha nazik ve yoldaşlara karşı daha saygılı bir tutum içinde, daha az şımarık huyda, vb. bir adam olmalıdır.” (Çev:Harmancı, 1971:17)Ancak Lenin'in bu önerisine rağmen 3 Nisan 1922-5 Mart 1953 arasında Sovyetler Birliği Komünist partisi liderliğini yaptı.

Sonuç

Çalışmanın başında dile getirildiği gibi Kırım halkı, Çarlık Rusya'sından başlayarak uzun yıllar boyunca Ruslara karşı özgürlük mücadelesi vermiştir. Ancak Rusya'nın Kırım üzerinde yürüttüğü politikalar, özellikle 20. yüzyılda daha yıkıcı hale gelir. Bu durum tarih sayfalarında olduğu kadar, edebiyat sayfalarında da yerini almıştır. Cengiz Dağcı romanında, kendi topraklarını ve bu topraklarda yaşayan halkının zorlu tarihini anlatır. 30'lardan sonra başlatılan kolektifleşme politikaları ve bunun Kırım üzerindeki etkisi; İkinci Dünya Savaşı ve sonrasında yaşanan sürgün ve ölümler; insanların yalnızca kendi topraklarında huzurlu bir şekilde yaşama isteği...hepsi “O Topraklar Bizimdi” romanında kendi halkından tipik figürlerle yansıtılmıştır. Bu figürleri taraflı bir tutumla değil aksine, halkın bu süreçte yaşadığı çelişkilerle birlikte yansıtılmıştır. Özellikle, komünizm düşüncesi ile yetişen ancak yaşadığı kötü tecrübeler sonunda öleceğini bile bile Çukurca'ya dönen Selim, bunun en tipik örneğidir.

Dolayısıyla edebiyat sanatında yaratılan eserlerde, anlatılan dönemin tarihinden izler görmek mümkündür. Cengiz Dağcı'nın da “O Topraklar Bizimdi” eserinde roman kurgusu içindeki olayları, tarihi gerçeklerin paralelinde kurguladığı ve roman boyunca aktarılan olaylarda ya da yaratılan figürlerde, tarih gerçeğinden uzaklaşmadığı görülür.

KAYNAKLAR

- BOZKURT, Giray Soynur., "Kırım Tatarları ve Sürgün",(Stalin ve Sürgün) Kaknüs Yayınları, İstanbul, 2007
- BOZKURT, Giray Soynur, "Kırım Türkleri ve Son Gelişmeler", M.Ü. Türkiyat Enstitüsü Seminerleri 1993-1994, İstanbul, 1995
- CARR E.H., "Bolşevik Devrimi 1, 1917-1923", Metis Yayınları, İstanbul, 2005
- HOSKİNG, Geoffrey, "Rusya ve Ruslar", İletişim Yayınları, Çev: Kezban Acar, İstanbul, 2011
- ÇILGIN, Alev Sınar, "Bir Kırım Türkü'nün Kaleminden Kırım Diasporası", Türkbilig Türkoloji Araştırmaları Dergisi, 8, (2004):55-74
- DAĞCI, Cengiz, "Onlar Da İnsandı", Ötüken Yayınları, İstanbul, 2009
- DAĞCI, Cengiz, "O Topraklar Bizimdi", Ötüken Yayınları, İstanbul, 2012
- HABLEMİTOĞLU, Necip, "Yüzbinlerin Sürgünü-Kırım'da Türk Soykırımı", Toplumsal Dönüşüm Yayınları, 3.Baskı, İstanbul, 2004
- KOCAKAPLAN, İsa, "Cengiz Dağcı'nın Dört Romanı", M.E.B. Yayınları, İstanbul, 1999
- "KRUŞÇEV'İN Anıları", Çev: Mehmet Harmancı, Milliyet Yayınları, Cilt 2,1971
- LEWİN, Moshe., "Sovyet Yüzyılı", İletişim Yayınları, İstanbul, 2009
- ÖZCAN, Kemal, "Kırım Türklerinin Varoluş Mücadelesi KIRIM DRAMI", Babıali Kültür Yayıncılığı, İstanbul, 2010
- ÖZCAN, Sevinç A., "Bir Sovyet Mirası Rus Azınlıklar", Küre Yayınları, İstanbul, 2005
- "STALİN VE TÜRK DÜNYASI" Editörler: Emine Gürsoy Naskali- Liaisan Şahin, Kaknüs Yayınları, İstanbul, 2007